

Alkmadders

NUMMER 133 - JAARGANG 34 - MAART 2016
KWARTAALUITGAVE STICHTING OUD ALKEMADE

In dit nummer o.a.:

100 jaar St.-Ignatiuschool › Klokkenroof tijdens de Tweede Wereldoorlog
De Mater Amabilis School › Het Armenfonds van de Boekhorst

De St.-Ignatiuschool in 1915

De St.-Ignatiuschool anno 2016

34e jaargang, maart 2016, nummer 133
Kwartaluitgave van de Stichting Oud Alkemade.
Opgericht 16 december 1980.

Redactie

Alfred Bakker
Sjaak Bouwmeester
José van der Meer-van der Zwet (eindredactie)
Fons van Rijn
E-mailadres van de redactie
alkmadders@ziggo.nl

Foto's (tenzij anders vermeld)

Leo Stiens en Agnes Turk
Archief Stichting Oud Alkemade

Distributie

Th. Meijer, Meidoornstraat 13,
2371 VC Roelofarendsveen (071-3314706)

Nieuwe donateurs en adreswijzigingen

Mw. A. van Wieringen, secretaris (071-5018326),
info@stichtingoudalkemade.nl

Donateurschap

De minimumdonatie bedraagt € 13,- per jaar,
te voldoen op bankrekening NL06 RABO 0301 1099 66
of NL09 INGB 0005 4356 41 van Stichting
Oud Alkemade. Per post ontvangen van Alkmadders
kost € 11,00 per jaar extra.

Losse nummers

Deze kosten € 2,50 en zijn verkrijgbaar tijdens de
openingsuren.

Openingstijden

Het Museum Oud Alkemade is geopend op
zondagmiddag van 14.00-17.00 uur en op
dinsdagmiddag van 13.30-16.00 uur.
In de maanden juli en augustus en op 1e Paasdag,
1e Pinksterdag en 1e en 2e Kerstdag is het
museum gesloten. Op 2e Paasdag en 2e Pinksterdag
is het museum wel open.

Contactpersoon van het bestuur

Mw A. van Wieringen, secretaris (071-5018326)

Bezoek- en postadres Stichting Oud Alkemade

Saskia van Uylenburchlaan 22
2377 CE Oude Wetering
Telefoon: 071-3312168
E-mail: info@stichtingoudalkemade.nl
Website: www.stichtingoudalkemade.nl

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar
gemaakt door middel van druk, microfilm of op welke andere wijze ook,
zonder voorafgaande toestemming van de redactie.

INHOUD:

Van het bestuur	1
Varia	2
Tentoonstelling "Schatten van zolder" vernieuwd	3
De klokkenroef tijdens de Tweede Wereldoorlog	4
100 Jaar St.-Ignatiuschool	7
Willem van der Pouw Kraan, molenaar	10
De Mater Amabilis School, geen echte school	12
Het Armenfonds van de Vrije en Lage Boekhorst	15
Malen voor de Aderpolder	18
Schenkeningen	20

Van het bestuur

Beste donateurs, om zo'n mooi blad als Alkmadders uit te geven, is het belangrijk om te melden dat onze vaste adverteerders toegezegd hebben ons ook in 2016 weer financieel te steunen, waarvoor onze hartelijke dank.

Stichting Oud Alkemade bruist als nooit te voren en we gaan dit jaar weer veel activiteiten organiseren, waaronder een tentoonstelling over de Ruilverkaveling in Roelofarendsveen. Graag zouden we nog wat documentatie van u willen ontvangen, in welke vorm dan ook.

In dit blad zit ook een flyer over de wandeling door Oude Wetering die wij dit jaar graag bij u aanbevelen. Een historische wandeling met vele mooie verhalen over de geschiedenis van de Oude Wetering die op een leuke manier verteld worden door Marco Loos en Dick van der Meer. Zeker de moeite waard om mee te maken en zo ook uw eigen herinneringen weer naar boven laten borrelen.

De werkgroep Sprekend Verleden is met drie personen uitgebreid. De zes medewerkers gaan interviews afnemen bij mensen die leuke verhalen of herinneringen van vroeger weten te vertellen en die wij willen vastleggen voor later. Dit kan gaan over allerlei zaken, zowel werk als privé, of anderszins. Mocht u mensen kennen die hiervoor in aanmerking komen, of zou u zelf uw eigen verhaal kwijt willen, dan horen we dit graag.

Misschien is het ook leuk te vermelden dat er meer mensen zijn die historie leuk vinden: bij 'Buurman Toon', een voormalig kwekerijtje aan De Baan in Oude Wetering, worden in een echte oude ambiance tulpen gebroeid. Als Stichting Oud Alkemade verlenen wij graag - waar mogelijk - onze medewerking aan dit soort initiatieven.

Tot slot wil ik u vragen, voor zover u dit nog niet gedaan hebt, de factuur voor het donateurschap 2016 te betalen met vermelding van het factuurnummer. Dit scheelt ons veel nakijkwerk en het is voor u maar een kleine moeite. Graag uw medewerking in dezen.

Wij hopen u dit jaar weer te ontmoeten in ons museum waar weer van alles te zien zal zijn.

Lex van der Zwet, voorzitter

Beste lezer,

Het eerste nummer van 2016 is weer goed gevuld met heel verschillende artikelen. Zoals gebruikelijk in deze maand van het jaar hebben we een bijdrage die gewijd is aan de Tweede Wereldoorlog: uit de meeste kerken van Alkemade werden de klokken geroofd. Er is er slechts één teruggekomen, die van de Kaag.

We schenken ook aandacht aan de St.-Ignatiuschool, die honderd jaar geleden als katholieke school werd ingewijd. Een mooie reden voor de Stichting Ignatius om een grote reünie te organiseren.

Een andere fenomeen uit lang vervlogen tijd is de Mater Amabilis School, die eigenlijk geen echte school was, maar wel een opleiding waar veel jonge vrouwen uit onze omgeving leerden koken en naaien en die hen goede omgangsvormen bijbracht.

Nog verder terug in de tijd komen we bij een vrouw die een paar eeuwen geleden goed werk verrichtte in de Vrije en Lage

Boekhorst: Crijntje Pieters van Zeijl. Zij was de oprichtster van het Armenfonds aldaar en met haar liefdadigheid haar tijd ver vooruit.

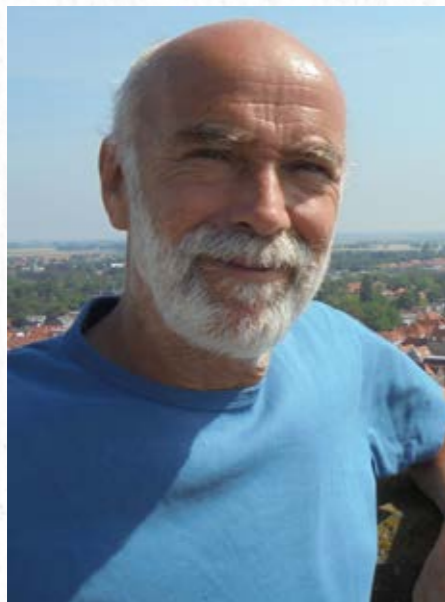
In de pers heeft u kunnen lezen dat het moeilijk is om de restauratie van de molens in onze voormalige gemeente te financieren. Terwijl er zo veel mooie molens verhalen te vertellen zijn. We wijden in dit nummer aandacht aan de Adermolen van de familie Vermeij en aan molenaar Willem van der Pouw Kraan van de Lijkermolen.

Wij wensen u veel leesplezier met deze Alkmadders. Wilt u reageren of uw verhaal aan ons kwijt, dan kunt u een mailtje sturen naar alkmadders@ziggo.nl of een van de redactieleden of medewerkers van Oud Alkemade aanschieten.

José van der Meer, eindredacteur

Nieuw in de redactie

Met ingang van dit nummer is Alfred Bakker tot de redactie toegetreden. Hij neemt de plaats over van Marco Loos. In het dagelijks leven is hij specialist bodem bij het ingenieursbureau van de gemeente Amsterdam. Voor het historisch onderzoek op het gebied van bodemverontreiniging, voormalige funderingen en explosieven uit de Tweede Wereldoorlog komt hij regelmatig in archieven. Alfred heeft al diverse artikelen geschreven voor Alkmadders. Zijn belangstelling gaat vooral uit naar onderwerpen die te maken hebben met de heel vroege geschiedenis van de voormalige gemeente Alkemade. Wij zijn heel blij met zijn komst in de redactie.

De Stichting Ignatius stelt het op prijs als het nieuws over de reünie wordt rondgemaild aan oud-leerlingen.

Grote reünie St. Ignatiuschool

Op zondag 26 juni staan de deuren van de St.-Ignatiuschool aan het Noordeinde in Roelofarendsveen van 12.00 tot 17.00 uur wijd open voor oud-leerlingen. De aanleiding is het feit dat de vroegere openbare jongensschool honderd jaar geleden werd omgedoopt tot St.-Ignatiuschool. De reünie wordt georganiseerd door de Stichting Ignatius, die het huidige muziekgebouw inmiddels 25 jaar beheert. Belangrijkste gebruikers van het gebouw zijn de muziekvereniging Liefde voor Harmonie en de Stichting Muziekonderwijs Leiderdorp. Aanmelden kan bij www.schoolbank.nl en bij boekwinkel Veenerick.

Afscheid van een voormalig medewerker

Op 25 januari jl. overleed oud-medewerker **Jos van 't Hart** op 79-jarige leeftijd. Jos was in zijn leven een gediensig persoon bij diverse verenigingen. Dat was hij ook bij stichting Oud-Alkemade. Zijn inbreng bij onze stichting is niet onopgemerkt gebleven. In velerlei functies vervulde hij diverse taken, o.a. als ceremoniemeester bij de opening van het historisch-centrum in 1993. Hij was vaak inzetbaar op braderies, evenals voor het leiden van quizen bij ouderen en daarbij altijd bezig met het promoten van de stichting Oud Alkemade. Dankbaar voor zijn inbreng blijven wij hem herinneren als een gewaardeerde medewerker. Namens bestuur en medewerkers,
G.N. van der Meer

Jaargang 34

In het verleden is abusievelijk een jaargangnummer overgeslagen: in 2007 is - opnieuw - jaargang 24 vermeld terwijl dat jaargang 25 had moeten zijn. Door nu jaargang 34 aan te duiden en 33 over te slaan, loopt de jaargangnummering van Alkmadders weer in de pas.

“Schatten van zolder” vernieuwd

Vorig jaar september werd “Schatten van zolder” geopend, een tentoonstelling van nooit eerder getoonde objecten uit ons museum. De expositie trekt veel enthousiaste bezoekers. Normaal gesproken zou de tentoonstelling aan het begin van het nieuwe jaar vervangen worden. Wij hebben echter nog zo veel bijzondere stukken die we u graag willen laten zien, dat wij er voor gekozen hebben de expositie tot eind juni 2016 door te laten lopen. Wel hebben we een deel van de objecten vervangen door andere ‘schatten van zolder’.

Zo is er nu o.a. een ouderwetse kinderwagen te zien, groen-epsilon keuken vaatwerk, een ‘bargheeft’ die diende om de kap van een hooiberg omhoog te takelen, een door K. Vesseur met de hand gekalligrafeerd koorboek en een selectie spaarpotten van de Raiffeisenbank. Het is zeker de moeite waard ook de vernieuwde tentoonstelling te bezoeken.

Bijzonder kantwerk in het museum

Zondagmiddag 31 januari jl. gaf **Alie Wubben** in het museum een demonstratie naaldkant maken. Naaldkant is een heel oude techniek om kant te maken. Dit kant wordt met naald en draad geborduurd op een tijdelijke drager van papier of stof, waarop een werktekening is aangebracht is. Die drager wordt na het borduren verwijderd, waarna het kantwerk overblijft.

Het is een stevige kant waar ook gebruiksvorwerpen van gemaakt kunnen worden. De dikte van de draad bepaalt de stevigheid van het eindresultaat: met heel dun garen kun je ook heel fijne kanten maken. Behalve kleedjes maakt Alie ook strikken en vlinders. Omdat ‘op de hand’ gewerkt wordt en altijd in kleine delen, is het een handwerk dat je overal mee naar toe kunt nemen.

Alie had een aantal mooie kleedjes neergelegd. Vooral het dubbele naaldwerk - een tweede werkje bovenop het basiswerk - zorgt voor een mooi extra reliëf.

Naaldkant ontstond in Venetië en werd *Gros Point de Venise* genoemd. Het was vooral populair in de herenmode: de hoge adel aan het hof van Lodewijk XIV droeg een ‘cravate’ van naaldkant. Tegenwoordig dragen cassatierechters nog altijd een das met dit soort kant. Er is een groot verschil tussen naald- en kloskant. In tegenstelling tot naaldkant wordt kloskant, zoals het bekende kantwerk uit Brugge en Gent, op een kussen gemaakt. De kosten voor naaldkant zijn op zich niet zo hoog en de Alie’s uren zijn - zegt zij zelf - gratis. Maar als zij meedoet aan een tentoonstelling, moet zij de stukken wel voor een aanzienlijk bedrag verzekeren: van zo’n € 500.- tot € 1.000.- per kleedje! Dat geeft wel aan dat deze hobby bijzonder hoog gewaardeerd wordt.

Meer activiteiten in het museum

Er worden de komende tijd nog meer activiteiten georganiseerd in het museum:

Maandag 28 maart (Tweede Paasdag) komen Ali en Annie Keijzer uit Ter Aar, wegens het succes van vorig jaar, nog een keer een **demonstratie kantklossen** geven.

Zondag 10 april is Sjaak Bouwmeester in het museum met een demonstratie en informatie over het maken van **glas-in-loodramen**.

Zondag 24 april is er een **verkoop van boeken** tegen sterk gereduceerde prijzen. Dus sla uw slag als u nog in het bezit wilt komen van bijv. ‘Alkemade verenigd’, met heel veel foto’s over alle verenigingen uit Alkemade in de jaren 50 en 60, of van ‘Sprokkelen rond de Oude Ade’ met verhalen over de geschiedenis van Rijpwetering, Kaag, Hoogmade en Oud Ade. Reden genoeg om nog een keer extra naar het museum te komen!

Alie Wubben (links) bezig met naaldkant.

Naaldkant in diverse vormen en afmetingen.

“WIE MET GODS KLOKKEN SCHIET, DIE WINT DE OORLOG NIET”

De klokkenroof tijdens de Tweede Wereldoorlog

Op 16 februari 1943 haalde een ploeg van de Limburgse aannemer Meulenberg in opdracht van de Duitse bezetters de klokken uit de kerktoren van de kerk van Onze Lieve Vrouw Geboorte te Rijpwetering. Er zou met nog meer kerkklokken in de gemeente hetzelfde gebeuren.

Metaalverordeningen 1941 en 1942

Voor de oorlogsindustrie hadden de Duitsers grote hoeveelheden metaal nodig. Vanuit enkele gebieden kon na de bezetting in 1940 voldoende ijzererts worden betrokken, maar aan veel andere metalen ontstond schaarste. Op 18 juni 1941 werd de eerste metaalverordening ingesteld. Met uitzondering van kunstvoorwerpen, volksdrachtonderdelen, kerkklokken, monumenten en dergelijke moest al het koper, nikkel, lood en legeringen worden ingeleverd. Op 22 juli 1942 werd door Rijkscommissaris Seyss-Inquart een nieuwe verordening afgekondigd. Deze verordening bevatte

de bevoegdheid om metalen “ten gunste van het Rijk der Nederlanden” in beslag te nemen. Onder de metalen voorwerpen vielen nu ook de kerkklokken. Ze werden gevorderd door de Rüstungs Inspektion. Er ontstond veel commotie in het land. De toenmalige aartsbisschop van Utrecht Mgr. J. de Jong liet, mede namens de overige vier bisschoppen, op 18 augustus 1942 aan de Rijkscommissaris weten dat hij op grond van gewetensbezwaren wat betreft de kerkklokken niet kon meewerken aan de uitvoering van de metaalverordening. De bisschoppen hadden hun geestelijken verboden de klokken aan te geven en in te leveren.

Geduld

Het Duitse civiele bestuur wachtte enkele maanden. Gehoopt werd dat de gemoederen tot rust zouden komen. In de herfst van 1942 werd de organisatie voor het inzamelen van de klokken toevertrouwd aan twee NSB'ers: ir. R.A.Th. Brusse en ir. J.W. Piel, directeur van de algemene betoncompagnie, een Duitser die al geruime tijd in Nederland woonde. De Duitsers verzochten de Inspectie Kunstbescherming om een overzicht van de klokken. De inspectie zond op 17 september 1942 de klokkenlijsten op.

Het uithalen van de klokken

Voor het uithalen en omlaag takelen van de klokken schakelde Brusse enkele aannemers in, van wie P.J. Meulenberg (ook NSB'er) uit Heerlen de meeste opdrachten kreeg. De Duitsers benoemden hem tot “Generalunternehmer des Sonderreferates Metallmobilisierung”. In Alkemade had Rijpwetering de twijfelachtige eer om op 16 februari 1943 als eerste bezoek te krijgen van aannemer Meulenberg. In opdracht van de Arbeidsstab haalde hij de klokken uit de kerktoren. De ploeg van Meulenberg spande vanaf de top van de toren een staalkabel of touw schuin

naar een vast punt op de grond. Via een katrol werden de klokken naar beneden getakeld. De klokken van respectievelijk 59 en 84 centimeter wogen 140 en 323 kg.

De 84-jarige Gerard van der Meer kan zich het verwijderen van de klokken van de St. Petrus' Bandenkerk in Roelofarendsveen nog goed herinneren. Door de mensen van Meulenberg was vanaf de torenspits een lang dik touw gespannen. In de middagpauze van de St.-Ignatiuschool gingen jongens om beurten aan het touw hangen om vervolgens door een stuk of twintig andere, achteruitlopende, jongens omhoog te worden getrokken tot, volgens Gerard, de goothoogte van de pastorie.

Meulenberg ging zo voortvarend te werk in heel Nederland, dat hij al snel Klokken-Peter werd genoemd. Zijn bedrijf groeide uit tot 400 medewerkers verdeeld in 30 ploegen. De firma takelde binnen één jaar 6.700 - driekwart van alle Nederlandse klokken - uit de kerktorens. De “Glockenaktion” maakte

Nadat de klokken uit de klokkentoren waren gehaald, werden ze met een vrachtauto afgevoerd naar een opslagplaats om vervolgens per boot of auto naar een smelterij in Duitsland te worden gebracht.

van Meulenberg een vermogend man. Uitgehaalde klokken werden verzameld op 24 opslagplaatsen van het Non-Ferro Bureau. Vandaar werden ze naar een van de zeven smelterijen in Duitsland getransporteerd. De klokken uit Rijpwetering werden, net als bijna alle andere klokken uit Alkemade, omgesmolten in Hamburg. De klokken van de hervormde en katholieke kerk in Oude Wetering werden afgevoerd naar een tussendepot in Spijk.

Overige uitgehaalde klokken in Alkemade

Naast de klokken uit de kerk van Rijpwetering verdwenen nog de volgende klokken:

Oud Ade op 18 februari 1943	RK Kerk Sint Bavo 75 cm en 272 kg
Oude Wetering op 19 februari 1943	Gereformeerde Kerk 75 cm en 251 kg
Oude Wetering op 18 februari 1943	Nederlands Hervormde Kerk 64 cm en 156 kg
Oude Wetering op 19 februari 1943	RK Kerk Jacobus de Meerdere 65 cm en 118 kg
Roelofarendsveen op 22 februari 1943	RK Kerk St. Petrus' Banden 105 cm en 701 kg
De Kaag op 28 april 1943	Nederlands Hervormde Kerk

Een tweede klok uit de St. Petrus' Bandenkerk, van 48 cm en 70 kg, zou als alarmklok naar Boskoop zijn verhuisd. Ook de derde klok werd door de Duitsers meegenomen. De klok van het 'gesticht', het oude Huize Jacobus aan het Noordeinde, is niet verwijderd. De klok werd geluid als bij de nonnen het Angelus werd gebeden. De klok woog maar twintig kilo; dit is waarschijnlijk een van de redenen geweest dat hij niet is meegenomen. Het torenspitsje van het oude Huize Jacobus staat nu, met klok, tegen over het huidige Huize Jacobus aan de Saskia van Uylenburchlaan in Oude Wetering.

Na het einde van de Tweede Wereldoorlog is kerkmeester Co van der Meer (kruidenier) met twee andere kerkmeesters naar Hamburg in Duitsland gereisd om te onderzoeken of de klokken van de St. Petrus' Bandenkerk misschien nog niet waren omgesmolten. Helaas was dit wel het geval.

De klok van de Nederlands Hervormde kerk in de Kaag werd op 28 april 1943 uit

de toren gehaald om naar Duitsland verscheept te worden. De klok, uit 1675, had de zogenaamde M (Monumentaal)-status. Met witte verf was een grote M op de klok geschilderd. De Duitsers trokken zich hier echter niets van aan. Na de opslag tot eind 1944 in Leerdam besloten zij de 226 klokken, uit voornamelijk Nederlands Hervormde kerken, alsnog naar Hamburg te transporteren. Eind 1944 was het zo ver. Elf schepen, waaronder het klokkenschip “Op Hoop van Zegen”, vertrokken in konvooi uit Amsterdam. Op 6 januari 1945 liepen de schepen, nadat de vuurtorenwachter het licht had gedoofd, vast op een zandbank vlak voor Urk. Door sabotage en het slechte weer brak het 'klokkenschip' doormidden. Kort na de bevrijding, in juli 1945, werden de klokken uit het gezonken schip gehaald om naar Amsterdam vervoerd te worden. Hoewel de klok uit de kerk op de Kaag niet op de officiële registratielijst staat, weet Jan Biemond uit de Kaag te vertellen dat de klok zich wel degelijk op de “Hoop van Zegen” bevond. Het feit dat ook klokken uit de hervormde kerken in Leiden, Leiderdorp en Sassenheim zich op het schip bevonden, bevestigt dit vermoeden. In juni 1946 kwam de geroofde klok weer terug op de Kaag om daar weer in de kerktoren te worden geplaatst.

Klok van jachthaven Het Vennemeer

Gedurende de oorlogsperiode was het clubhuis van jachthaven Het Vennemeer de maritieme thuisbasis van de jeugdstorm (een verwante organisatie van de Duitse Hitlerjugend). Anton Mussert, leider van de NSB in Nederland, was in de jaren dertig de initiatiefnemer van deze organisatie. Voor jongens van 10 tot 14 jaar, van voornamelijk NSB-ouders, was het Vennemeer een vormings- en trainingsaccommodatie. Op 5 september 1944, ook wel Dolle Dinsdag genoemd, werd via Radio Oranje verteld dat Nederland over een paar dagen bevrijd zou zijn. Dit was voor veel NSB'ers reden om naar het voor hun veilige oosten te vluchten. De inwoners van Oud Ade lieten zich deze kans niet ontnemen en er ontstond een run op de inventaris van de jachthaven. Alle bruikbare dingen werden meegenomen, waaronder de klok van de jeugdstorm. Dat weghalen gebeurde met medeweten van de vader van Theo van der Poel. Het idee daarachter was dat de klok na de oorlog gebruikt kon

Het torentje van het oude Huize Jacobus met de Angelusklok voor het nieuwe Huize Jacobus.

worden in de Sint-Bavokerk, waarvan de kerkklok in augustus 1942 door de Duitsers was meegenomen. Om veroordeling voor diefstal te voorkomen werd de klok met een touw aan een aanlegsteiger gebonden. In een recent gesprek tussen Theo Verhaar en Co (Cobus) Olijerhoek vertelde Co dat hij de tachtig kilo zware klok met een roeiboort naar aannemer Roen Vrijburg aan de Zwarteweg had gebracht. Volgens Co had Vrijburg nog een rekening open staan van de jachthaven die hij op deze manier kon vereffenen. De klok, die een aantal jaren onder de werkbank van Vrijburg was opgeslagen, heeft vanaf 1945 tot 1948 in de toren van de Sint-Bavokerk gehangen.

Bevrijdingsoptocht

Kort na de bevrijding werd er in juni 1945 een bevrijdingsoptocht gehouden. Creatief als de Veenders in dit soort zaken waren en zijn, werd op gepaste wijze een 'corso-kar' gemaakt met daarop een kopie van de gestolen kerkklokken. De tekst op de kar (zie pag. 6) liet aan duidelijkheid niets te wensen over.

R. K. Kerk, Rijpwetering

Uit de kerktoren van Rijpwetering werden op 16 februari 1943 de eerste klokken verwijderd.

Nieuwe klokken

In alle kerken waarvan de klokken geroofd waren, werden een aantal jaren na de bevrijding weer nieuwe klokken opgehangen. In de Sint-Bavokerk te Oud Ade werd, zoals eerder vermeld, de klok van de jeugdstorm aan het Vennemeer opgehangen. Samen met zijn broers had Co Olijerhoek kort na de bevrijding de klok naar boven gebracht en opgehangen. De klok heeft daar ongeveer drie jaar gehangen, waarna op 7 juni 1948 de nieuwe klokken werden ingewijd.

De jeugdstormklok werd in mei 1950 door de firma Dobbe van Oud Ade overgebracht naar de nieuwe kerk van Maria Presentatie aan het Pastoor Onelplein te Roelofarendsveen. De klok hangt hier nog steeds in het klokkentorentje naast de kerk.

In oktober 1948 werden de drie nieuwe klokken van Sint Petrus' Banden ingewijd. Deze klokken werden voor de sloop van de kerk in 1969 verwijderd om vervolgens, na opnieuw gestemd te zijn door de firma Petit en Fritsen, weer in de klokkentoren van de nieuwe kerk te worden opgehangen, alwaar zij zich nu nog bevinden.

Gereformeerde Kerk (De Spreng) in Oude Wetering

De klok in deze kerk werd op 18 februari 1943 door de Duitsers meegenomen. P. van Dam maakte vervolgens een surrogatklok die ook op flinke afstand goed te horen was. Voor de gestolen klok werd vervolgens een schadeclaim ingediend bij de Plattelands Molest Verzekering. In 1946 werd een schadevergoeding uitgekeerd van f 750,-. Tijdens een feestavond in november 1946 werd een plan voor een nieuwe klok gelanceerd. De eerste collecte bracht f 59,45 op. Onder de gemeenteleden werd een dichtwedstrijd georganiseerd voor een toepasselijke rijm op de nieuwe klok, waar het kerkbestuur in 1948 opdracht voor had gegeven. Er kwamen maar liefst 45 inzendingen binnen. De winnende rijm was afkomstig van Ds. Van den Bos. De klok draagt nu als opschrift: DE EERSTE WERD GEROOFD A.D. MCMXLIII OM NIMMER WEER TE KEREN; IK LUID NU VAN OMHOOG A.D. MCMXLIX TOT LOF

Bronnen:

- Alfred Bakker, Een retourtje Groningen en een enkeltje Hamburg, Historische Kring Diemen, 2015
- Cobus Olijerhoek
- Gerard van der Meer
- H.J. van Nieuwenhoven, Klokkenvordering 1942-1943, RDMZ Zeist, 1996
- Jan Biemond
- K. Schoenmaker-van Berkum, De Hervormde kerk van Oude en Nieuwe Wetering, 1990
- Theo van der Poel, Jeugdstorm aan het Vennemeer, Alkadders maart 2011
- Theo Verhaar

EN PRIJS DES HEEREN. Zonder enige ceremonie werd de klok op 9 december 1949 op zijn plaats gebracht.

Nederlands Hervormde Kerk in Oude Wetering

In 1948 organiseerde Ds. A.M. Knottnerus een bazar en met de opbrengst daarvan werd een nieuwe klok gekocht. De mensen konden een rijm insturen voor het opschrift op de klok. Thans staat erop gegraveerd: DOOR EENDRACHT KWAM IK HIER TE HANGEN, OM DE GEROOFDE TE VERVANGEN.

De Remonstrantse kerk had geen klok. Hoe het met de nieuwe klokken van de katholieke kerk langs de Wetering is verlopen is ons niet bekend.

Wij houden ons aanbevolen voor aanvullende informatie die lezers ons nog kunnen verstrekken over de geroofde en vernieuwde klokken in de gemeente Alkemade.

Sjaak Bouwmeester

"Zie hier de klok die de mof weg liet halen en na de Krieg wel zou betalen. Maar daar hij heden nog niet is betaald, hebben wij hem maar weer terug gehaald." Op de foto Koos de Koning, Wil Rietbroek, Theo, Joop, Cor en Juul Hogenboom en Piet Verdel.

De St.-Ignatiuschool. Foto genomen vanuit kerktoren naar het zuiden. Rechts de zgn. kakelwerft.

HONDERD JAAR St.-IGNATIUSSCHOOL Van school- naar muziekgebouw

Op 22 november 1915 om 7.45 uur was het zover: pastoor Herscheit zegende de buitenmuren van de jongensschool aan het Noordeinde in Roelofarendsveen. Daarna werd in elk lokaal een kruisbeeld opgehangen. Nadat de school per 1 november al als zodanig was gestart, kreeg het gebouw nu officieel de naam St.-Ignatiuschool.

In de Leidsche Courant viel de volgende dag te lezen dat het voor de parochianen van St. Petrus' Banden een gebeurtenis van zeldzame betekenis was. "Nadat de plechtigheden waren voltrokken hield pastoor Herscheit een toespraak waarin hij op het verhevene van de inzegening wees. De school zou voortaan een school zijn waar naast degelijke vorming voor het maatschappelijk leven ook het

Pastoor Wilhelmus Ignatius Maria Herscheit (1852-1925).

Roomse weten een plaats zou krijgen. Derhalve een opleiding gegrondvest op de onwrikbare fundamente van het Roomsche geloof. Hier zou voortaan de christelijke deugd hand in hand gaan met de maatschappelijke deugden." Terugkijkend zat de omzetting naar een katholieke jongensschool er al enige jaren aan te komen. Al in 1878 wist pastoor Van 't Rood twaalf zusters van de Orde van Jezus, Maria en Jozef vanuit Den Bosch naar Roelofarendsveen te halen voor 'het verstrekken van degelijk godsdienstig onderwijs aan de vrouwelijke jeugd'. De zusters werden ook verantwoordelijk voor de bewaarschool. In 1868 hadden de Nederlandse bisschoppen een geschrift laten uitgaan waarin het openbaar onderwijs ongeschikt wordt genoemd voor de vorming van katholieke kinderen. Met de inzegening van de St.-Ignatiuschool in Roelofarendsveen werd de wens van de bisschoppen 47 jaar later ingewilligd.

Kapelschool

Al in de zeventiende eeuw is er sprake van een school op de huidige locatie

van de St.-Ignatiuschool, de zogenoemde kapelschool. De naam verwijst naar de kapel die destijds op het schoolplein stond. In het archief valt een en ander te vinden over de kosten die werden gemaakt om de school draaiende te houden. Het gaat hierbij onder meer over het loon, de turf, het riet en kleine reparaties en verbouwingen.

In 1846 werd achter de woning van de hoofdonderwijzer een nieuwe school gebouwd, bestaande uit vier klassen. Dat is daarmee het oudste deel van het huidige schoolgebouw. De woning van de hoofdonderwijzer werd rond 1910 vervangen. In 1923 werd de school uitgebreid met een rechtervleugel bestaande uit twee klassen. Zes jaar later kwam daar een verdieping bovenop, met opnieuw twee klassen. De eerder genoemde vier klassen achter de woning werden al eerder teruggebracht tot twee klassen.

Over de gang van zaken binnen de school in de zeventiende eeuw is weinig bekend. Over het algemeen zaten in die tijd alle leeftijden bij elkaar in een toevallig beschikbare ruimte en werd er hoofdelijk les gegeven. En dan alleen aan kinderen van wie de ouders het konden of wilden betalen. Rond 1800 verbeterde de kwaliteit van het onderwijs en ontstond er meer belangstelling en aandacht voor de ontwikkeling van het kind. Rond 1850 verschenen wetten waarin werd beschreven waar openbare scholen aan moesten

Een schoolfoto uit 1923 met bijna vijftig jongens. Op het bord is nog net te zien dat het een '3e klasje' is.

voldoen en welke vakken verplicht gegeven moesten worden.

Het schoolleven begint eind negentiende en begin twintigste eeuw te leven als de eerste klassenfoto's opduiken. Foto's van grote groepen kinderen die enigszins verschrikt naar de camera kijken en van wie de namen soms niet meer te achterhalen zijn. Het invoeren van de leerplicht in 1901 is in dit agrarische dorp ongetwijfeld een grote stap voorwaarts geweest. Op de foto's is te zien dat klassen met meer dan veertig leerlingen geen uitzondering zijn. De wijze van lesgeven werd erop aangepast: streng klassikaal onderwijs met weinig aandacht voor de leerlingen die het niet bij konden benen. Jaar in, jaar uit, met uitzondering van de hongervinter 1944/1945. Toen ging de school

dicht vanwege gebrek aan van alles, maar met name aan kolen. Alle leerlingen gingen dat schooljaar voorwaardelijk over naar de volgende klas.

Gemengde school

Ook na de oorlog waren de klassen vaak meer dan goed gevuld. Grote gezinnen waren meer regel dan uitzondering in Roelofarendsveen. De school onderging verscheidene interne verbouwingen. De laatste grote verbouwing was rond 1970 en had te maken met de invoering van een gemengde school. Bij de laagbouw was de verbouwing dusdanig dat de twee klassen tijdelijk elders werden ondergebracht. Eén klas kreeg onderdak bij de autorijsschool van Bert Bakker, de andere klas was welkom in de pastorie aan het Noordeinde.

De gemengde school werd in 1969 drastisch ingevoerd: in alle klassen zaten voortaan jongens en meisjes, zowel op de St.-Ignatiuschool als op de Mariaschool, toen nog gevestigd achter het Jacobusgesticht. In de jaren er na liep het leerlingenaantal terug, de tijd van de grote gezinnen liep langzaam op zijn eind. Daar werd bij de bouw van de nieuwe Mariaschool in 1975 al rekening mee gehouden. In de praktijk betekende het dat de overloop die bij de St.-Ignatiuschool terecht kwam eind jaren zeventig langzaam kleiner werd. In 1984 verlieten de laatste leerlingen de St.-Ignatiuschool: de Mariaschool kon voortaan alle leerlingen huisvesten. Als afronding werd een veiling gehouden waarbij alle overbodige schoolspullen, waaronder meubels en wandkaarten, onder de hamer kwamen.

Na 1984 vonden diverse groeperingen en verenigingen tijdelijk onderdak in de school. De toekomst van het schoolgebouw was jarenlang onderwerp van gesprek op het gemeentehuis van Alkemade. Tenslotte werd besloten tot de oprichting van de Stichting Ignatius die vanaf 1990 verantwoordelijk is voor het beheer van het gebouw. Muziekvereniging Liefde voor Harmonie, kinderdagverblijf 't Zonnestraaltje en Stichting Jouv Alkemade (SJA) waren de eerste huurders. Met de komst van de Stichting Muziekonderwijs Leiderdorp (MOL) in 2005 en de verhuur van oefenruimte aan bandjes is de vroegere school overwegend een muziekgebouw geworden waar het onderwijs is teruggebracht tot muzieklessen.

De St.-Ignatiuschool in de jaren twintig van de vorige eeuw. We zien hier de nieuwe vleugel, die in een later stadium is verhoogd.

Tientallen, misschien wel honderden, leerkrachten moeten er in de afgelopen eeuwen bij de jongensschool aan het Noordeinde voor de klas hebben gestaan, soms kort, soms lang. In de vorige eeuw waren er vijf hoofdonderwijzers. Hoofdonderwijzer Hendrix werd aangesteld in 1880 en bleef in dienst tot zijn overlijden in 1915. Zijn opvolger meester Zwartelé kwam al in 1899 in dienst en vertrok in 1940. Hij werd opgevolgd door meester De Jong die in 1936 in dienst was getreden en aanbleef tot 1948. In dat jaar werd de heer Nieuwint benoemd tot hoofd van de school. Hij was al in 1945 in dienst getreden en zou aanblijven tot 1977. Hij werd opgevolgd door de heer Meeuwissen die in 1970 bij de oude Mariaschool begon en in 2001 bij de nieuwe Mariaschool afscheid nam. Van 1977 tot 1984 was hij de laatste hoofdonderwijzer van de St.-Ignatiuschool.

Kees Meeuwissen - De laatste hoofdonderwijzer

"In 1977 waren er nog zes klassen in de Ignatiuschool, dat werden gaandeweg combinatieklassen, want het aantal leerlingen liep gestaag terug. De laatste leerlingen verlieten de school in 1984. Daarna werden alle kinderen in de nieuwe Mariaschool gehuisvest," aldus Kees Meeuwissen, de laatste hoofdonderwijzer van de St.-Ignatiuschool.

"Aan mijn jaren bij de St.-Ignatiuschool heb ik alleen maar goede herinneringen. De onderwijskrachten vormden een heel leuk team, er werd collegiaal samengewerkt. De laatste twee jaar waren er nog maar twee klassen. Flip Keulemans was toen mijn enige directe collega. Natuurlijk voldeed het gebouw niet meer aan de eisen van de tijd, zo misten we bijvoorbeeld een centrale ruimte en was het na elk weekend weer spannend of de centrale verwarming het nog deed. Maar we hadden veel bergruimte en een gezellige knusse koffiekamer waar tevens logopedie werd gegeven. Het belangrijkste was dat de sfeer goed was, mede door de hulp van vele ouders."

Zusters

Kees: "Ik ben in 1970 op de oude Mariaschool achter het Jacobusgesticht begonnen. Er werkten daar toen nog slechts twee religieuzen, zuster Matthea en zuster Françoise. Ik werd aangenomen door pastoor Van Niekerk, de voorzitter van het kerkbestuur. In 1977 ben ik hoofdonderwijzer Nieuwint op de St.-Ignatiuschool opgevolgd."

Kees beperkte zich niet tot het gangbare onderwijs. "Al bij de oude Mariaschool heb ik schooltuintjes aangelegd. Daar ben ik bij de St.-Ignatiuschool mee doorgegaan. Ik trok ook graag met de kinderen de natuur in, maakte nestkastjes, leidde met

Gerard Bus het kinderkoor en bemoeide me met plezier met de sporttoernooien en sportdagen. Een mooie herinnering is het opblazen van de ballonnen voor de kermisoptocht door leden van het Oranjecomité. Daar zijn we in de St.-Ignatiuschool mee begonnen. We aten dan van tevoren eieren, gebakken op het gasstelletje dat ik van huis had meegenomen. Tja, de laatste jaren was er op de school meer mogelijk. Laatst kwam ik nog een oud-leerling tegen die vertelde dat hij het zo bijzonder vond dat er op vrijdagmiddag, na afloop van de lessen, verstopertje werd gespeeld in de hele school, inclusief de zolder met oude meubels en verkleedkleden. Dat kon in die tijd."

Het laatste complete team van de St.-Ignatiuschool begin jaren tachtig. Staand v.l.n.r.: Cor van Zeil, Kees Meeuwissen, Anke te Brake-van Berkel, Flip Keulemans, Hanneke Zwaan-Westerdaal. Hurkend: Tony van Zeil-van der Hoorn, Paula Eikmans-Brakkee en Gerard Bus.

Kees: "Na mijn vertrek bij de Ignatiuschool heb ik nog zeventien jaar les gegeven op de nieuwe Mariaschool. Dat was in het begin wel even wennen, maar ook daar heb ik mijn draai gevonden. Maar de jaren bij de St.-Ignatiuschool springen er bovenuit. Sinds kort woon ik in Noorderstaete aan het Noordeinde, schuin tegenover de kerk, en kijk ik vanuit ons appartement op de derde verdieping precies op mijn oude klas. Heel bijzonder."

Genomen vanuit de kerktoeren, nu met de verhoging op de aangebouwde vleugel.

MOLENMAN IN HART EN NIEREN

Willem van der Pouw Kraan

Op 29 november 2014 overleed op 99-jarige leeftijd **Wilhelmus Bernardus (Willem) van der Pouw Kraan, oud-molenaar van de Lijkermolen 1 aan de Poeldijk te Rijpwetering. Willem Waltman sprak hem regelmatig en schreef voor het blad 'Molenwereld' onderstaande herinnering aan deze markante molenaar.**

Willem van der Pouw Kraan werd op 22 augustus 1915 in Hoogmade geboren, als zoon van Bartholomeus (Bart) van der Pouw Kraan, die geboren was op de Doesmolen in Hoogmade. De vader van Willem werd in 1919 molenaar op de Hoogmadese molen en woonde tot die tijd met vrouw en vier kinderen in een klein huisje aan de Kerkstraat in Hoogmade. Nadat het gezin in 1919 naar de Hoogmadese Molen verhuisde, kwamen er nog vier kinderen bij, onder wie Jan, die molenaar werd op de Stadsmolen in Leiden, en Piet, die in 1949 zijn vader opvolgde op de Hoogmadese Molen. Willem van der Pouw Kraan ging op jonge leeftijd werken bij de boeren, waar hij in de winter veel moest baggeren met de schouw en de baggerbeugel. Meestal werd de grootste baggerbeugel gebruikt, waarmee hij als eerste een bok (soort

schouw) vol gebaggerd had. Op latere leeftijd moest hij dit wel bekopen met rugklachten, zo vertelde hij me ooit zelf. Later werd Willem knecht bij (lange) Gerrit Kraan op de Blauwe Molen. Omdat Gerrit Kraan voor de veehandel veel weg was, maalde Willem van der Pouw Kraan vaak met de molen en verzorgde hij het vee.

Benoemd tot molenaar

In 1945 kwam door vertrek van molenaar Kerkvliet de Lijkermolen 1 aan de Poeldijk in Rijpwetering vrij, en werd Willem van der Pouw Kraan benoemd tot molenaar. In 1946 trouwde Willem met Gré van der Laan en werden er tussen 1947 en 1963 elf kinderen geboren op de molen.

Toen hij in 1945 op de Lijkermolen 1 kwam, zat er op de Lijkermolen 2 als molenaar Cor Borst, ook stammende uit een Rijnlands molenaarsgeslacht. Toen Cor Borst in 1960 kwam te overlijden, werd er voor de Lijkermolen 2 geen nieuwe molenaar meer benoemd,

Willem van der Pouw Kraan en de Lijkermolen 1.

maar werd er voortaan gemalen met de elektromotor, die al in 1926 als hulpaandrijving op de vijzel van de Lijkermolen 2 was geplaatst.

Naast molenaar van Lijkermolen 1 werd Willem van der Pouw Kraan toen ook machinist van de motor in de Lijkermolen 2. Om het 'karige' molenaarsloon aan te vullen, werd er bij Lijkermolen 1 ook vee gehouden door Willem, zoals wat melkkoeien en een paar varkens. Rond 1951 kregen de Lijkermolens fokwieken en Willem wist altijd zo mooi te verwoorden hoe geweldig daar de molens van opgeknapt waren. Bij een klein 'trekkie' ging de molen al aan de gang.

Willem op de kruibank van Lijkermolen 1.

Het gezin Van der Pouw Kraan, bestaande uit Willem, zijn vrouw en elf kinderen, op het erf van Lijkermolen 1, omstreeks 1964.

Omstreeks 1969 kreeg Willem van der Pouw Kraan van het polderbestuur een aanbieding: of hij kon een stuk land krijgen, zodat hij zijn veestapel wat kon uitbreiden, of de polder bouwde naast de Lijkermolen 1 een nieuw huis, omdat het met elf kinderen wel wat krap werd in de molen. Mede omwille van zijn vrouw en kinderen werd er gekozen voor het huis en in 1970 werd de molen als woonruimte vervuild voor het toen gebouwde huis.

"Ik zit hier best hoor," vertelde Willem me eens, "maar als ik stond te malen, hoorde ik in de molen precies hoe hard-ie ging, en in het huis moest je wel eens voor het raam gaan kijken of-tie het nog deed." Uit het feit dat het polderbestuur een huis liet bouwen voor de molenaar en zijn gezin, blijkt wel dat Willem van der Pouw Kraan een plichtsgetrouwe en geziene molenaar was.

Tot 1985 was Willem van der Pouw Kraan molenaar/machinist van de Drooggemaakte Veender en Lijkerpolder, maar toen in dat jaar het geautomatiseerde gemaal achter de Lijkermolen 2 de bemaling overnam, ging Willem na 40 jaar trouwe dienst van een wel-

verdiende rust genieten en ging hij met zijn vrouw het toen herbouwde zomerhuisje bij Lijkermolen 2 bewonen. Zijn zoon André ging de Lijkermolen 1 bewonen en zoon Paul de Lijkermolen 2. In 1996 werd Willem koninklijk onderscheiden in de Orde van Oranje Nassau. Bij deze gelegenheid uitte de jubilaris nog eens zijn bezorgdheid dat het oude vak van watermolenaar aan het verdwijnen is, en met een knipoog naar zijn zonen: "Ze hebben allemaal een ander vak geleerd, en malen af en toe voor de show om voor onderhoudssubsidie in aanmerking te komen."

Willem woonde 68 jaren met zijn vrouw Gré aan de Poeldijk in Rijpwetering. Zijn leven werd vooral gekenmerkt door werk, zorg, eenvoud en trouw. Op 25 januari 2015 is, bijna twee maanden na haar man, Gré van der Pouw Kraan op 92-jarige leeftijd overleden.

Een bijzonder woord van dank aan Hans van der Pouw Kraan voor het verstrekken van de nodige gegevens.

Willem Waltman

Willem van der Pouw Kraan bij de vijzel van de Lijkermolen, die het water ruim vier meter opbrengt.

Uit: Molenwereld nr. 3, 2015

Overige foto's: Fam. Van der Pouw Kraan

De Lijkermolen 1 gezien vanaf de Kleipoel, omstreeks 1973. De molen heeft fokwieken. Aan de noordkant van de molen is de in 1970 nieuw gebouwde molenaarswoning te zien.

(foto W. Waltman)

De Mater Amabilis School, de school die geen school was

In de loop van de jaren zijn er verschillende soorten van onderwijs verdwenen in de voormalige gemeente Alkemade en dan vooral in het voortgezet onderwijs. Daarbij valt te denken aan de Lagere Technische School, de Huishoudschool en de Land- en Tuinbouwschool. Dit was allemaal dagonderwijs. Er waren in die tijd echter ook allerlei vormen van avondonderwijs. Een daarvan was de Mater Amabilis School. De meisjes die daar eind jaren vijftig en begin jaren zestig op zaten zijn nu allemaal tussen de vijftig en tachtig jaar.

Rond 1950 bestond de lagere school uit zes klassen. Aansluitend was er ook een zevende en een achtste klas: het Voortgezet Lager Onderwijs (V.G.L.O.). Veel ouders zagen het nut van die zevende en achtste klas echter niet zo in. Als je als twaalf- of dertienjarige van de lagere school kwam was het, ook voor de meisjes, niet ongebruikelijk dat je mee ging helpen in het tuinders- of boerenbedrijf van je ouders. Ook was het vaak zo dat je als meisje van veertien in de huishouding ging werken of in een winkel. De zesde klas was dus vaak het einde van de schoolcarrière. Begin jaren zestig werd de leerplicht opgetrokken naar vijftien jaar. Na de twee jaar V.G.L.O. gingen veel meisjes nog naar de huishoudschool.

De gemeenteraad van Alkemade vond vakonderwijs voor meisjes heel belangrijk. Zij stelde in 1958 dan ook een bedrag van f 16.000,- beschikbaar voor een verbouwing en inrichting van een lokaal van de Mariaschool ten behoeve van de V.G.L.O. en Huishoudschool. Op de lagere school kwam het regelmatig voor dat meisjes van wie de ouders een tuinbouwbedrijf hadden, tijdens de oogsttijd van aardbeien en komkommers veel verzuimden van school. Op de V.G.L.O. en Huishoudschool was dit niet anders. Er werd in die belangrijke periode van het leven dus veel informatie gemist. In de grote gezinnen was elke gulden die binnen kwam echter meer dan welkom.

Oprichting Mater Amabilis School

De gedachte om het vormingswerk onder jonge meisjes aan te pakken ontstond eind jaren veertig van de vorige eeuw. De wederopbouw vergde de inzet van alle arbeidskrachten, ook die van jonge vrouwen. Niet alleen de katholieke kerk, maar ook de overheid en de werkgevers van bedrijven vreesden dat werk de meisjes niet bepaald opleidde voor wat als hun eigenlijke roeping werd beschouwd: het huwelijk en het moederschap. De vrees voor 'zedelijke verwildering' van de jeugd heerste alom.

In 1947 startte in Maastricht de eerste Mater Amabilis School (MAS). De naam 'Mater Amabilis' wil zeggen: 'beminnelijke moeder'. Deze naam werd door de oprichtster, mejuffrouw Schouwenaars uit Maastricht, met opzet gekozen omdat zij de persoon Maria als belangrijkste ideaal voor alle meisjes en vrouwen zag. De scholen werden gekoppeld aan het nijverheidsonderwijs voor meisjes (huishoudschool) en kwam zodoende in aanmerking voor overheidssubsidie. Met de vrijwillige steun van hun werkgevers en/of ouders konden arbeidersmeisjes vanaf hun zeventiende jaar hier vorming krijgen. De school gaf de meisjes deskundige en systematische hulp op de voornaamste levenssterreinen, nl. godsdienstig, maatschappelijk, sociaal, cultureel enz. De aantrekkingskracht van de MAS was groot, niet in de laatste plaats door een voor die tijd ongewoon open seksuele voorlichting. In 1950 werd een koepelorganisatie opgericht: het 'Katholiek Centraal Instituut ter verzorging van de MAS'. Op 1 oktober 1959 waren er in Nederland 160 Mater Amabilis Scholen met bijna 25.000 meisjes. Dankzij de subsidiering door de overheid en de katholieke kerk kon het vormingswerk zich voorspoedig ontwikkelen, zij het dat diezelfde overheid en kerk een flink woordje mee gingen spreken over de inhoud van de vorming.

De Mater Amabilis School in Alkemade

De Leidsche Courant van 30 september 1959 meldde dat onder grote belangstelling op 29 september 1959 in restaurant De Vier Heemskinderen te Roelofarendsveen de Mater Amabilis School van Alkemade is geopend. De school is opgericht door mevrouw Kolfschoten en de heer P.H. van der Bosch, bestuurders van het Interparochieel Sociaal en Charitatief Centrum Alkemade. Deze organisatie ondersteunde, evenals het R.K. Armbestuur van St. Petrus' Banden, de school ook financieel. Mevrouw Jacqueline van de Veld, de vrouw van de

Mieke van Dommelen in 1963.

Bezoek Openlucht museum in Arnhem in 1962. V.l.n.r. Riek van Wieringen, Hennie Bouwmeester, Lia Huigsloot, Anneke Akerboom, Annie van der Meer en Mieke van Rhoon.

bankdirecteur, was directrice van de school en Cor de Jong was penningmeester/secretaris. Ook Piet van der Kamp en Theo Hoogenboom waren bestuurslid.

Mejuffrouw Mieke van Dommelen was lerares op de school. Zij was de spil van de organisatie en met haar 23 jaar was zij niet zo heel veel ouder dan de cursisten. Haar voorganger was mevrouw Van der Meer die plaats moest maken voor een jongere leidster. De leerlingen maakten hiertegen echter bezwaar. Riet de Jong vertelt dat zij een brief schreef aan het bestuur die door alle leerlingen was ondertekend. In de brief stond onder andere: "onrechtmatig beschuldigen is niet het beginsel van de Mater Amabilis School". In korte tijd werd duidelijk dat het bestuur een juiste keuze had gemaakt met de aanstelling van Mieke van Dommelen. In 1964 trouwde Mieke met de heer Stockman. In die tijd was het nog zo dat, als een vrouwelijke leerkracht ging trouwen, je ontslagen werd. Mieke nam dan ook afscheid van Mater Amabilis School. Haar opvolgster was Carina Zomers.

Voor welk meisje?

De Mater Amabilis School was toegankelijk voor alle meisjes van zeventien jaar en ouder. Deze school was eigenlijk geen echte school, want er werd niet speciaal op leerprestaties geteld. Ieder meisje kon er zich thuis voelen, of zij nu huishoudschool, ulo of lagere school had doorlopen, of in een fabriek, winkel, huishouding of tuinderij werkte. De school was vooral gericht ter voorbereiding op het toekomstige leven.

Excursies

Naast de theorie- en praktijklessen was er ook tijd voor ontspanning, zoals een vakantieweek in Zoutelande. Daarnaast werden er bezoeken gebracht aan meubelwinkels en de huis-

houdbeurs in Amsterdam. Ook werden diverse musea bezocht.

Wanneer en waar werden de lessen gegeven?

De lessen werden gegeven op dinsdag- en donderdagavond. Het 'schooljaar' was in het voorjaar in de maanden maart, april en mei en in het najaar in de maanden september, oktober en november. De praktische lessen als naaien en koken werden oorspronkelijk gegeven in de huishoudschool in Langeraar. De meisjes gingen hier met een speciale bus naar toe. De overige lessen werden gegeven in de V.G.L.O.-lokalen van de Mariaschool. Later werden de naai- en kook lessen gegeven in het lokaal van de Huishoudschool. De overige, meer levensbeschouwelijke lessen, werden gegeven in de theorielokalen van de Mariaschool. De meisjes uit Langeraar werden in de winter door taxibedrijf Lek uit Langeraar naar Roelofarendsveen gebracht. Bij goed weer kwamen zij op de fiets.

De lessen bestonden uit:

- godsdienstonderwijs, gegeven door een geestelijke
- medische raad, gegeven door een huisarts
- verpleegkunde, gegeven door een wijkverpleegster
- kinderverzorging
- opvoedkunde
- zang
- schoonheidsverzorging
- inkomstenbesteding

De gehele cursus duurde drie jaar. Bij overgang van de eerste naar de tweede en van de tweede naar de derde klas werd een overgangsetuigschrift uitgereikt. De derde-klassers kregen een eindgetuigschrift.

In de Mariaschool in Roelofarendsveen waren de kleuterschool, lagere school, de V.G.L.O., de Huishoudschool en de Mater Amabilis School gehuisvest. Op deze foto staat de achterkant van de Mariaschool; op de eerste verdieping waren de klassen van de lagere school.

Leerkrachten

De leerkrachten werden vooral gezocht in het bedrijfsleven, mensen uit de praktijk dus. Bekende leerkrachten in die tijd waren mejuffrouw A. Goes, huishoudconsulente te Roelofarendsveen en mejuffrouw T. Koerhuis, lerares van de huishoudschool. Juffrouw Wagenaar gaf kookles. De kapelaan van Petrus' Banden verzorgde de godsdienstlessen. Mevrouw Stroek gaf lessen in maatschappelijke vorming. De medische invulling werd verzorgd door dokter Van der Werf uit Rijpwetering. Het was in die tijd niet echt gebruikelijk dat jongens en meisjes seksuele voorlichting kregen van hun ouders. Naast de summier informatie van oudere broers en zussen werd daar thuis niet over gesproken. Op de Mater Amabilis School des te meer. Dokter Van der Werf tekende de baarmoeder op het schoolbord en legde uit hoe het zaadje er in kwam, groeide en hoe en waar het kindje er uit kwam. De meisjes luisterden met rode oortjes naar zijn verhalen. Ze waren echter wel zo nieuwsgierig dat zij een verzoek indienden om samen met hun verloofden een gespreksavond te hebben met dokter Van der Werf. De vragen konden vooraf in een gesloten enveloppe ingediend worden.

Clubhuis

Tegenover de winkel van Stockman aan het Noordeinde in de Veen had de MAS een clubhuis. Dit was een oud woninkje van Rietje Loos. Het huisje was door vrijwilligers opgeknapt en alleen bestemd voor meisjes die op de MAS zaten. Volgens de inmiddels 78-jarige Mieke van Dommelen werd van deze 'hangplek' door de meisjes veelvuldig gebruik gemaakt om bij te kletsen.

In 1971 kwam landelijk het neutrale Vormingswerk voor Jong Volwassenen (het VJV) in de plaats van de Mater Amabilis School. Een jaar eerder was de school in Roelofarendsveen al opgeheven.

De cursisten van de Mater Amabilis School die ik heb gesproken, hebben allemaal goede herinneringen aan de school. Waarbij zij zich vooral de gezelligheid en saamhorigheid nog goed konden herinneren. Als u goed gemanierde, goed verzorgde dames van rond de 65-75 jaar tegenkomt, dan hebben zij begin jaren zestig vast drie jaar op de Mater Amabilis School gezeten.

Sjaak Bouwmeester

De Boekhorsterweg met de brug over de Oude Ade.

EEN INSTELLING VAN WELDADIGHEID

Armenfonds van de Vrije en Lage Boekhorst

Op een mooie zonnige winterdag fietste ik over de Boekhorsterweg door het buurtschap Zevenhuizen, een aanduiding die je overigens niet meer op een plaatsnaambord tegenkomt. Van 'zeven huizen' is ook al lang geen sprake meer, gezien de vele gebouwen, de mooie oude boerderijen en de talrijke caravans die hier nu staan. Dat was een paar honderd jaar geleden wel anders. Te midden van de eenvoudige boerengezinnen woonde hier in de 18e eeuw een bijzondere vrouw, die zich voor de gemeenschap aldaar onsterfelijk heeft gemaakt door een groot aandeel te hebben in de oprichting van het Armenfonds van de Vrije en Lage Boekhorst.

Crijntje Pieters: weldoener van het eerste uur

We hebben het over Crijntje Pieters, voluit Crijntje Pieters van Zeijl, weduwe van Willem Endelstraat. Met recht zouden we haar de eigenlijke stichteres kunnen noemen van het Armenfonds van de Vrije en Lage Boekhorst. Haar bijdrage aan de eerste collecte op het feest van Driekoningen in 1751 was bijna twintig keer het bedrag van alle anderen samen.

Willem en Crijntje waren voor die tijd welvarende boeren. Zij waren eigenaar van het rechthuis, dat tevens bierstal was, maar woonden in een boerderij er tegenover. Het rechthuis werd bewoond door de schout van de Boekhorst. Crijntje had op 27 juli 1737 een zoon gekregen, die waarschijnlijk jong gestorven is omdat daar verder niets over bekend is. Na de dood van haar man deed zij de boerenbedrijf over aan haar jongere broer Pieter Mowing van Zeijl en zijn vrouw Maartje Alders van Egmond. Crijntje ging nu 'stil leven' in het grote huis met de rondboogvensters, van bin-

nen voorzien van een voor die tijd luxe eikenhouten betimmering. Het huis is in 1828 jammer genoeg afgebroken. Crijntje was een zegen voor de buurtschap en woonde er als een vriendin tussen haar burens en kennissen, over het algemeen eenvoudige mensen. Die waren meer gesteld op haar en op haar genegenheid dan op de naam 'Riddermatige Hooge en Vrije Heerlijkheid', zoals het arme gehucht officieel heette. Het waren economisch moeilijke tijden, veel mensen raakten aan lager wal, moesten uit armoede afstand doen van hun huis of bedrijf en landerijen werden voor een habbekrats verkocht of weggegeven. Tijdens het Zalig Nieuwjaar wensden ten huize van Crijntje werd met alle waarschijnlijkheid hierover gesproken. Kortom, op Nieujaarsdag 1751 hebben de katholieken van de Boekhorst de koppen bij elkaar gestoken om gezamenlijk een fonds te scheppen om daaruit - in geval van nood - elkaar bij te staan.

Gemeentekaart van Kuyper uit 1865; 10 jaar na de samenvoeging van de Vrije en Lage Boekhorst en Alkemade.

GESPREKSAVONDEN voor de DERDE KLAS EN VERLOOFDEN.

De derde klas heeft gevraagd om een avond samen met hun verloofden. Deze avond komt en wordt geleid door, zoals de vraag was, Dr. v. d. Werf en Mevr. v. Berckel. Jullie moeten wel zelf voor de vragen zorgen. Stuur deze op in een gesloten enveloppe naar Kerkstraat 75, Oude Wetering. Maar voor 15 april! Niet vergeten hoor!

De avonden zijn:

dinsdag 5 mei
dinsdag 12 mei.

Bericht over de gespreksavonden op verzoek van de derde-klassers en hun verloofden.

Bronnen:

- Archief Oud Alkemade
- Archief Leidse courant
- Mieke van Dommelen
- Oud-cursisten

Cursisten van de MAS in de huishoudschool te Langeraar bij het afscheid in juli 1962. Het was de eerste lichtung die na drie jaar 'afstudeerde'.

Getuigschrift van Riet de Jong in 1962.

De oprichtingsoorkonde luidt: "Anno 1751. Concept en Resolutie van alle burgers van de vrije en lage Boekhorst met kennis en overleg van den Heer Josue Lange Jz., baljuw en schout, Jan van Dregt en Klaas Arie Colijn, schepenen, Crijntje Pieters van Zeijl, weduwe van Willem Endelstraat, Reinier Cornelis Groenenwegen, Pieters Mowing van Zeijl, deze als eigenaars, Dirk Barendz. Hoomans, Gerri Louwkamp en Lucas Arendz. Vermeij, als huurders, hebben goedgevonden en geresolveerd: In Gods naam en door de zegen en bijstand van de H. Geest te collekteeren en een beurs te stichten om de armen en behoeftigen bij tijd en wijle bij te staan en tot armmeester te benoemen Jan van Dregt en Klaas Colijn."

In de eerste jaarrekening wordt het volgende vermeld:

Anno 1751:

1 Januari, Jan Broekmeijer,	
Jan Coen Raadszoon geeft dit boek	1.6.0*
en 'n nieuwe eiken kist met twee sloten kost	5.16.0
Nog aan geld bij collecte	8.1.0
6 Jan. voor het eerst gecollecteerd	7.19.0
en Crijntje Pieters geeft voor 't eerst	115.5.0
Nog ontvangen:	0.9.0
12 Mei gecollecteerd	28.16.0
Crijntje Pieters geeft	18.12.0
26 Sept. gecollecteerd	6.0.8
12 Dec. gecollecteerd	4.10.0
*gulden . stuiver . penning	

1780 vond de eerste, en in 1790 de tweede uitgifte uit de kas plaats. Beide betroffen de ondersteunings- en begrafeniskosten voor een kind. Maar hieruit blijkt wel dat de katholieken van de Boekhorst een vooruitziende blik hadden.

Uit de oorkonde kunnen we opmaken dat alle gezinshoofden tot het plan toetraden. De Boekhorst was niet groot. Volgens de telling van landswege waren er in 1632 tien huizen, in 1732 zeven huizen en 34 zielen, eind 1772 tien gezinnen. Op een lijst uit 1851 worden er 54 zielen in elf gezinnen over zeven huisnummers vermeld.

Zevenhuizen

Vreemd is echter dat de oprichters van het fonds zeggen dat zij allemaal inwoners van de Boekhorst zijn, terwijl in de papieren telkens van Zevenhuizen sprake is. Gewoonlijk werd dan ook van Zevenhuizen gesproken waar de Boekhorst werd bedoeld. De naamverwisseling is ontstaan doordat er een nog kleinere buurt was van misschien eerst zeven, maar later drie tot twee boerderijen groot, die 'Zevenhuizen' heette en onder de gemeente Alkemade viel. Dit buurtschap was slechts door een smalle vaart van de huizen van de Boekhorst gescheiden. Beide buurtschappen waren langs hetzelfde water of hetzelfde pad te bereiken. De latere Vrijheer van de Boekhorst, Nicolaas de Stoppelaar (zie verderop in dit artikel), stuurt op een gegeven moment een dwangbevel uit, waarin vermeld wordt dat het verboden is de Boekhorst met Zevenhuizen aan te duiden op straffe van f 25.- boete.

Goed voorbeeld doet goed volgen

Ook uit andere bronnen dan de collectes werd de kas versterkt. Zo werd jarenlang - tot aan de oprichting van het Parochiaal Armbestuur in 1855 - een bedrag ontvangen uit het legaat van H.C. Willemssen, koopman te Rotterdam. Die stierf op 30 september 1843 en had zijn vermogen vermaakt had aan de R.K. Armen van het platteland van Zuid-Holland. Het armenfonds van de Boekhorst bezat ook onroerende goederen. Ze had die gekregen van inwoner Cornelis Groenenwegen, die hen zijn huis en boedel vermaakte onder de voorwaarde dat ze zijn schuld zouden voldoen aan Gerrit van den Brink, timmerman, en Gerrit Melle-

Het rechthuis in de jaren 50 met de bierstal als café - terras. Op het dak staat een oude tv-antenne.

Het rechthuis zoals het er nu bij staat.

Door een kennelijk misverstand was de buurtschap op 1 januari 1812 als gemeentelijke *exclave* (een stuk land dat bestuurlijk bij een bepaald gebied hoort, maar hier geografisch niet mee verbonden is) ingedeeld bij de gemeente Noordwijkerhout, waaro.a. de Hoge Boekhorst deel van uitmaakte. De Vrije en Lage Boekhorst werd in 1817 hiervan losgemaakt en een zelfstandige gemeente. Dit hield in dat ze een eigen college van B&W, een gemeenteraad, een secretaris en een ontvanger kreeg. Het gebiedje had een oppervlakte van slechts 35 ha en ongeveer 60 inwoners. De bestuurders van de Vrije en Lage Boekhorst kwamen bijeen in het rechthuis aan de Boekhorsterweg. De nieuwe gemeentewet van 1851 bepaalde dat gemeenten waarvan het aantal kiezers minder dan 25 was, opgeheven moesten worden. Er werd een commissie in het leven geroepen om de gemeente Vrije en Lage Boekhorst op te heffen en met de gemeente Alkemade samen te voegen. In de tussentijd werden de burgemeester en de secretaris van Alkemade tot burgemeester en secretaris van de Vrije en Lage Boekhorst benoemd. Bij wet van 12 juli 1855 werd de gemeente Vrije en Lage Boekhorst opgeheven en bij Alkemade gevoegd.

man, geneesheer. Bovendien moesten ze 'zijn uitvaart, een jaar lang elke maand ene H. Mis, op het eind van het jaar een jaargetijde, de eerste 10 jaar 10 H. Missen' betalen. Het huis bracht aan huur f 110.- per jaar op. De boedel, 8 februari 1796 openbaar verkocht, heeft f 130.- opgebracht. De uitvaartmis kostte f 6.-, de begrafenis f 15.- en de heilige missen voor één jaar f 12.-. De armmeesters hebben zich tot het einde getrouwd van hun plicht gekweten met te voldoen: 'voor de jaargetij van kesie f 2.-'.

Burgerlijk en rooms tegelijk

Hoewel het armenfonds een rooms fonds was, voor roomse armen en met een rooms bestuur, hebben ze geen R.K. voor de naam van het fonds gezet. De 'instelling van weldadigheid' werd beschouwd als algemeen burgerlijk. Toch zagen we hierboven in de oprichtingsoorkonde dat de stichting onder de bijstand van de H. Geest is gesteld.

Een volgende weldoener

De heerlijkheidsrechten van de Boekhorsten behoorden toe aan Catharina Josepha, prinses van Rubempré. en Philippus Maximiliaan, graaf van het Heilige Roomsche rijk en van Mérode. Op 23 september 1772 verkochten zij de rechten van de Hoge, maar ook van de Vrije en Lage Boekhorst met een gedeelte van

de vaste goederen aan de heer mr. N.C. de Stoppelaar, notaris en woonachtig op de Oude Vest te Leiden. Hij nam voor zijn heerlijkheid zelf de functies van baljuw en schepen op zich. Hij kreeg in de Vrije en Lage Boekhorst een hofstede met ongeveer 20 morgen (ca. 17 ha) land, alsmede een winkel, woning en een perceel met een bierstal en rechthuis. Opvallend detail: De Stoppelaar was protestant.

Hij vervulde zijn taak naar eer en geweten. Zo groef hij o.a. de Boekhorstvaart, een verlenging van de bestaande Zomersloot om een betere verbinding te krijgen van zijn gebied met de omliggende meren. Legde er een draaip plank over naar de polderkade van de polder Vrouwe Ven, het enige pad naar de kerk. En hij verstrekke "keuren omtrent de zindelijkheid aan en om de huizen, zorgde voor de openbare veiligheid door het bevel op boete als het dicht water is, dat elk gezin groot of klein om beurt een man moest leveren die 's nachts klapperman speelde". Ook stelde hij vast dat van elke overdracht, boelhuis, houtveiling en dergelijke de armen een opgeld zouden genieten. Neringdoenden van elders die hun waar in de Boekhorst kwamen venten of klanten bedienden moesten jaarlijks een 'recognitie' (betaling) van f 1.- aan de armen voldoen.

Moord aan de Zijl

Een van de latere bewoners van de boerderij van De Stoppelaar was de predikant Jacob van Bostelen. Hij had daar geen gelukkige tijd. Zijn vrouw Maartje van Greuningen was verlamd en het huwelijk bleef kinderloos. Zijn dienstbode - eigenlijk een aangenomen dochter, genaamd Leuntje Bol - was op 10 juni 1806 naar de stad (Leiden) gegaan om boodschappen te doen, maar zij werd op 12 juni vermoord teruggevonden in een bosje langs de Zijl. De dader bekende dat de eigenlijke aanleiding voor zijn misdaad zijn begeerte naar haar schoengespen was geweest. Het werd er in de loop van de jaren niet makkelijker op voor de gezinnen in de Boekhorst. De predikant had nog het geluk dat hij met een winst van 100% zijn boerderij op 15 november 1815 kon overdoen aan Gerrit de Heus. In 1855 hield de Boekhorst op een zelfstandige gemeente te zijn. Vanaf 11 april behoorde de buurtschap tot de gemeente Alkemade.

José van der Meer

Bron:

- Het Goede Zaad, juli 1937
- Streekarchief Rijnlands Midden

De Adermolen, een markant herkenningspunt aan de oever van de Ringvaart.

Malen voor de Aderpolder

De Aderpolder is een eiland, ingesloten door de Ringvaart van de Haarlemmermeerpolder aan de noordkant, door de Ader aan de oostkant, door de Boerenbuurt en de Kever aan de zuidkant en door de Balgerij aan de westkant. Vòòr de drooglegging van de Haarlemmermeer vormde de Aderpolder samen met de Huigsloterpolder een eiland, maar die werden door het graven van de Ringvaart van elkaar gescheiden. De Aderpolder is nog steeds - of eigenlijk weer - een echte molenrijk. De molen die er nu staat is altijd bemalen door een Vermeij, eerst de vader en daarna de zoons, soms ook de dochter.

Een moeilijk bestaan

Dit verhaal begint bij Gerrit Vermeij, hij was de eerste molenaar van de Adermolen. Gerrit werd geboren op 1 juni 1912 als zoon van een boerendaggelder op Kaageiland. Gerrit werd ook boerendaggelder bij boer Clemens in de Aderpolder. In 1939 kwam het huisje naast het gemaal vrij en daar konden Gerrit en zijn vrouw gaan wonen. Hij moest dat gemaal ook bijhouden. Er was geen elektriciteit. In huis werd gebruik gemaakt van een accu, die deels werd opgeladen door een klein windmolentje. Toen er in 1985 een elektrisch gemaal kwam, kregen zij ook een aansluiting op het lichtnet.

Het was een hard bestaan, maar men wist niet beter. Ze hadden natuurlijk een grote moestuin, een eigen varken om vet te mesten en in de winter stond er bij hen in de schuur een koe van de boer, die ze mochten melken om in hun eigen behoefte te voorzien. In het voorjaar ging die dan weer bij de andere koeien in het land staan. Honger en dorst is er dus niet geleden. Om wat extra's te verdienen ging Gerrit bollen telen. Zijn vrouw, Neel Went, was dochter van een bollenboer uit Voorhout. Gerrit Vermeij overleed op 15 april 1998 en zijn vrouw in 2004.

Hun kinderen Henk, Anton en Tiny zijn toen in het huisje blijven wonen. Henk, geboren op 27 april 1945, is de molenaar. Anton bemaalt de molen als het Henk niet uitkomt en zus Tiny kan in geval van nood ook de molen bedienen.

Samengestelde molen

De Aderpolder werd bemalen door een achtkantige rietgedekte molen, die in 1881 afbrandde. Er werd toen een stoomgemaal met een centrifugaalpomp geplaatst. In de jaren twintig van de vorige eeuw is die stoommachine vervangen door een petroleummotor. Toen deze oliemotor aan zijn eind dreigde te raken, in 1940, besloot het polderbestuur tot het opnieuw bouwen van een windmolen in verband met het dreigende tekort aan brandstof als gevolg van de oorlog. Het werd een ronde gemetselde molen waarvoor gebruik gemaakt werd van on-

De Aderpolder met zijn burenen. Duidelijk is te zien hoe de Ringvaart van de Haarlemmermeer het eiland bestaande uit de Ader- en de Huigsloterpolder doorsnijdt. Fragment van de Kaart van het Hoogheemraadschap van Rijnland, vervaardigd door 'den Eersten Opziener over den Waterstaat en Landmeter J. Kros' in 1859.

Gerrit Vermeij

Anton (links) en Henk Vermeij bij de molen; links het elektrisch gedreven vijzelgemaal.

derdelen van de in 1940 afgebroken molen Zeldenpas van de Zuiderpolder onder Haarlemmerliede. De leren aandrijfriem van de motor naar de pomp werd door Gerrit Vermeij mooi te gelde gemaakt door hem aan de lokale schoenmaker te verkopen. Leer werd immers ook schaars.

De molen werd in 1941 gebouwd door molenmaker Vrijburg uit Oud Ade naar een ontwerp van A.J. Dekker, waterbouwkundige te Leiden. Het hergebruiken van de onderdelen vroeg echter nogal wat aanpassingen. Al met al werd het een behoorlijk omslachtige, maar wel interessante constructie. De nieuwe molen kwam niet in onderhoud bij de firma Vrijburg, maar bij molenmaker De Gelder. In 1980 kreeg de firma Verbij de molen in onderhoud.

Een rietland in de noordwesthoek, genaamd Dobbers, is later drooggemalen en wordt nu bemalen door een klein Bosmanmolentje.

Restauraties blijven noodzakelijk

In 1985 kwam er een nieuw elektrisch gemaal en de molen werd in 1986 door waterschap De Oude Venen overgedragen aan de Rijnlandse Molenstichting. Gerrit Vermeij bleef gewoon het gemaal bedienen, maar het meeste water werd er waarschijnlijk toch door de molen uitgeslagen.

De Adermolen in restauratie, 2005.

In 2005 kreeg de molen nieuwe roeden (waar de wiken op bevestigd worden) van het fabriekaat Straathof. De molen loopt met deze roeden een heel stuk beter dan met die oude wanwichtige (niet evenwichtige) roeden. De vlucht bedraagt 16,30 m. De vijzel heeft een diameter van 1,10 m.

Wegens verzakking is de Adermolen wederom dringend aan restauratie toe. Op dit moment wordt hard gelobbyd om de benodigde financiën hiervoor bijeen te brengen.

Henk, Tiny en Anton wonen sinds oktober 2008 in Oude Wetering. Dat was voor hen wel even wennen na een heel leven in de Aderpolder. Hun huisje in de Aderpolder was erg slecht en behoorlijk scheef gezakt. Het is alleen per roeiboot te bereiken. Wat het comfort aangaat is het een hele verbetering, maar wat vrijheid betreft valt het toch erg tegen. Henk gaat elke dag nog met de fiets naar de molen, om te malen of om te werken in de bloembollen, die ze daar nog steeds telen.

Andries Veloo

Bron en foto's:

■ Molenwereld, nr. 3, 2010

Anton, Tiny en Henk Vermeij, opgegroeid en vertrouwd met de molen.

De afgelopen maanden ontvingen wij de volgende voorwerpen:

Diverse boeken en documentatie	J. Wesselman
Handbediening draaibrug Nieuwe Wetering	Fam. Fletterman
Schoenmakersmallen en gereedschap, koffiemolen	J. Turk
Televisie 1957	G. Rietbroek
Stofzuiger Excelsior	J. Hoogenboom
Kaststel, lamp	R. van Klink
Godslamp van Petrus' Banden	E. van Berkel
Spuugbakjes, dia's, anatomische pop, beademingsapparaat, 2 telefoons	EHBO St. Christoffor
Asbak De Fransche Brug, sigarettenstandaard	Mevr. Vermond
Diverse schoolboeken en geschriften	G. Bus
Bietenbladschoffel	L. van der Luit
Strijkijzer, miniatuurklok met horloge	Fam. Van Veen
Aardappelstamper	L. van Hameren
Lantaarn, autoverbandtrommel, klederdrachttop	Fam. Mooijekind
Liedjesboek	A. van der Vlugt
Fotoboeken en kruisje Pater de Jong, blinden-speelkaarten	R. Klein-de Jong
Draagbare grammofoon	R. Reurings
Foto's en documentatie	J. van Berkel
Slaapmuts en daagse muts	Ali Keijzer
Kompas, bijl, foto's en documentatie	Fam. Termeulen
Boekbinderklem, schildersezal	B. van Wordragen
Vloeiboek	P. van Ruiten
Kuilgrasspade	J. Weber
Mangel	T. de Jong
Asbak Wit-gele Kruis	G. van der Zwet
Boekje Mariaschool	T. Loos
Fototoestel, elektronenflitser	J. Olijerhoek
Div. huishoudelijke spullen, w.o. kinderpotje, panneermeelmolen, cakevorm	G. van der Meer
Diverse materialen en gebruiksvoorwerpen uit de nalatenschap	J. Spruit
Diverse notulenboeken L.T.B. afd. Roelofarendsveen	L.T.O. Noord
Diverse materialen en gebruiksvoorwerpen uit de nalatenschap	J. Vrijburg
Turfsteker	S. Bouwmeester
Div. huishoudelijke spullen, diploma's, medailles, getuigschriften, foto's, zwaarden en mast voor roeiboot, Panorama 1957, gereedschappen	Johan Bakker
Zes klantenboeken, fles wijn 40 jaar Vox Laeta	W. Heemskerk
Twaalf fotoboeken van Van Nieuwkoop en toneelvereniging Kaag	A. Onderwater
Snijbonenmolen en elektrische mixer	Mevr. De Jong
Gareel, klomplaars, hondenkarwiel, eggeschakel	J. Renee

Alle gevers hartelijk bedankt!

Wilt u ook voorwerpen aanbieden? Neem dan contact op met onderstaande medewerkers:

* **voor foto's, dia's, films:** Leo Stiens tel. 071-3313343 of 06-27842264; e-mail: hulst50@hetnet.nl

* **voor ander materiaal:** Sjaak Koek tel. 071-3312066 of 06-57338844; e-mail: sjaakoek@hotmail.com

U kunt uw spullen brengen tijdens de openingsuren van het museum: zondag van 14.00-17.00 uur en dinsdag van 13.30-16.00 uur, en op maandagavond van 20.00-22.00 uur als er medewerkers in het museum aan het werk zijn.